

Nr 155.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om medling i arbetstvister m. m.; given Stockholms slott den 20 februari 1920.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om medling i arbetstvister,
- 2) lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister samt
- 3) lag om särskilda skiljedomare i arbetstvister.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

Lag**om medling i arbetstvister.**

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

För vart och ett av de distrikt, i vilka riket för sådant ändamål av Konungen indelas, förordnar Konungen en förlikningsman med uppgift att, på sätt nedan sägs, medla i tvister mellan arbetsgivare och arbetare.

Därest så prövas påkallat, må Konungen tillika antingen uppdraga åt förlikningsman att jämväl utom sitt distrikt vara förlikningsman med visst, på annat sätt bestämt verksamhetsområde eller ock för sådant verksamhetsområde förordna särskild förlikningsman.

2 §.

Förlikningsman åligger:

att med synnerlig uppmärksamhet följa arbetsförhållandena inom det honom anvisade verksamhetsområdet;

att, i de fall och på det sätt i denna lag sägs, lämna sin medverkan till biläggande av arbetstvister, som inom samma område uppstå; samt

att eljest, på anmodan, gå arbetsgivare och arbetare tillhanda för åvägabringande av överenskommelser, som äro ägnade att främja ett gott förhållande dem emellan samt förekomma störande avbrott i arbetet.

Åstunda arbetsgivare och arbetare, att förhandling om sådan överenskommelse skall äga rum under ledning av opartisk ordförande, och kan förlikningsmannens medverkan för förhandlingen icke lämnas eller

anses den icke böra påkallas, må på framställning av parterna socialstyrelsen, där den finner omständigheterna därtill föranleda, utse lämplig person att leda förhandlingarna.

3 §.

Har inom förlikningsmans verksamhetsområde uppkommit arbets tvist, som medfört eller synes hota att medföra arbetsinställelse av större betydighet, bör förlikningsmannen genom personligt besök å den plats, där tvisten utbrutit, eller på annat sätt träda i förbindelse med de tvistande, göra sig noga underrättad om, vari tvisten består, hemställa till de tvistande att i avbidan på tvisten lösning icke vidtaga, vidhålla eller utvidga arbetsinställelse, kalla de tvistande att, själva eller genom utsedda ombud, å bestämd tid och plats sammankomma till förhandling med varandra inför förlikningsmannen samt söka att under dessa förhandlingar, vilka anordnas på sätt lämpligast synes, åvägabringa tvistens lösning.

4 §.

För inkallande av de tvistande skall förlikningsmannen, i den mån de ej lämpligen kunna personligen kallas, anlita annan utväg, som efter omständigheterna kan anses ändamålsenlig, såsom meddelande till förening, vilken de tvistande å endera sidan tillhöra, eller till någon, som för talan i tvisten, eller anslag å eller vid arbetsplatsen eller kungörelse i tidning. Arbetsgivare är pliktig att på begäran av förlikningsmannen låta å eller vid arbetsplatsen anslå kallelse å arbetarna.

Det åligger de tvistande att efterkomma förlikningsmannens kallelse.

5 §.

Är arbetsinställelse icke för handen och hava de tvistande, sedan förhandling ägt rum, å båda sidor för förlikningsmannen tillkännagivit, att de anse fortsatt förhandling ej vara till gagn för tvistens lösning, må kallelse å de tvistande ej vidare av förlikningsmannen utfärdas; dock äger han, om ändrade förhållanden därtill föranleda, inbjuda de tvistande till nya förhandlingar.

6 §.

De förhandlingar, som av förlikningsmannen anordnas med och mellan de tvistande, skola i främsta rummet hava till syfte att åväga-

bringa överenskommelse i enlighet med anbud eller förslag, som under förhandlingarna kunna bliva framställda från de tvistande själva; ankommande därvid på förlikningsmannen att, om och i den mån sådant kan anses ägnat att befordra en god lösning av tvisten, hemställa om de jämkningar eller medgivanden, som för ändamålet kunna synas lämpliga.

7 §.

Det bör vara en var av de tvistande angeläget att, i den mån sådant erfordras för att bereda förlikningsmannen tillförlitlig grund för tvistens bedömande, på anhållan av förlikningsmannen giva honom del av räkenskaper och andra handlingar samt meddela statistiska och andra uppgifter, varöver de tvistande förfoga, ävensom hålla vederbörande arbetsplatser för förlikningsmannen tillgängliga. Den som, enligt vad nu är sagt, går förlikningsman tillhanda äger att, i den omfattning han finner behöfligt, göra förbehåll, att vad förlikningsmannen på sådant sätt erfar ej må av denne yppas.

8 §.

Kan icke vid förhandlingarna inför förlikningsmannen enighet vinnas, må han uppmana de tvistande att låta tvisten avgöras av sådan skiljenämnd eller skiljedomare i arbetstvister, varom i lag är särskilt stadgat, eller att eljest lämna uppdrag åt en eller flera personer, vilkas utlåtande de tvistande utfästa sig att efterkomma, att, efter prövning, om och i vilken mån de från ena eller andra sidan framkomna påståendena må vara befogade och på vilket sätt följaktligen den föreliggande tvisten rättast bör lösas, såsom skiljemän skilja de tvistande emellan.

I händelse uppmaning i sistnämnda syfte efterkommes av parterna, bör förlikningsmannen, i den mån så befinnes behöfligt, lämna sin medverkan för utseende av skiljemän, underrätta dessa om uppdraget samt i övrigt medverka till, att det åsyftade avgörandet må komma till stånd.

Ej må förlikningsman själv åtaga sig skiljemannauppdrag i arbetstvister.

9 §.

Vad i 3 § är stadgat avser icke arbetstvist, som uppstått inom näringsgren, industriell anläggning eller arbetsföretag, där särskild förhandlings-, förliknings- eller skiljenämnd är upprättad, med mindre de

tvistande å ömse sidor påkalla förlikningsmannens mellankomst eller förhållandena göra sannolikt, att den särskilda nämnden icke varder för tvistens biläggande anlita, eller ock förhandling inför sådan nämnd i stadgad ordning ägt rum, utan att uppgörelse vunnits.

Ej heller äga stadgandena i berörda paragraf tillämpning i fråga om tvist, som hänskjutits till sådan skiljenämnd eller skiljedomare i arbetstvister, varom i lag är särskilt stadgat.

10 §.

I fråga om rättsverkan av de tvistandes överenskommelser, utfästelser eller andra beslut under förhandlingar, om vilka i denna lag är sagt, gäller, allt efter beslutens innehåll och det sätt, varpå de tillkommit, vad allmän lag förmår.

11 §.

Berör utbruten tvist, som påkallar förlikningsmans ingripande, även annan förlikningsmans verksamhetsområde, åligger det förlikningsmännen att, så fort ske kan, om tvistens utbrytande ävensom, så vitt möjligt, angående densammas omfattning insända underrättelse till socialstyrelsen, som förordnar en av förlikningsmännen att i tvisten medla eller, där sådant finnes påkallat, hos Konungen anhåller om dylikt förordnande för annan person.

12 §.

Där arbetstvist innebär synnerlig fara för arbetsfreden eller sådant eljest prövas påkallat, äger Konungen uppdraga åt sakkunniga och erfarna personer att i egenskap av särskild förlikningskommission, jämte vederbörande förlikningsman eller, där han finnes icke lämpligen kunna taga befattning med arbetstvisten, i hans ställe medla i densamma.

Sådant uppdrag må även lämnas särskild person.

13 §.

Förlikningsman skall föra dagbok angående vad som förefaller i de tvister, med vilka han tager befattning. Överenskommelser, utfästelser eller andra beslut av de tvistande skola i nämnda dagbok fullständigt intagas eller densamma biläggas.

Förlikningsman skall inom tre månader efter varje kalenderårs utgång till socialstyrelsen insända berättelse om sin verksamhet under året samt om förloppet av de tvister, som under detsamma handlagts.

Berättelsen skall genom socialstyrelsens försorg befordras till trycket.

14 §.

Närmare föreskrifter rörande förlikningsmännens och förlikningskommissions verksamhet meddelas av Konungen.

15 §.

Angående ersättning till förlikningsman, ledamot av förlikningskommission och sådan opartisk ordförande, om vilken i 2 § sägs, gälla vad Konungen därom stadgar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920, då lagen den 31 december 1906 angående medling i arbetstvister upphör att gälla.

Förslag

till

Lag

om central skiljenämnd för vissa arbetstvister.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För slitande av sådana arbetstvister, varom här nedan sägs, skall finnas en central skiljenämnd.

2 §.

Den centrala skiljenämnden äger upptaga till avgörande fråga om kollektivavtals rätta innebörd och tillämpning, därest enligt bestämmelse i avtalet eller eljest genom överenskommelse mellan dem, som slutit detsamma, sådan fråga hänskjutits till nämnden.

Ej må fråga, som nu är sagd, av nämnden upptagas, där skiljeavtalet innefattar rätt för parterna att klandra skiljedomen eller tvist angående frågan är vid domstol anhängig.

3 §.

Den centrala skiljenämnden äger helt eller delvis avvisa till densamma hänskjuten fråga, då nämnden med hänsyn till frågans begränsade betydelse eller eljest finner densamma icke lämpligen böra av nämnden handläggas, så ock då nämnden anser betryggande garantier icke förfinnas för avkunnad skiljedoms efterlevande.

Varder till nämnden hänskjuten fråga, på sätt nu är sagt, av nämnden avvisad, och har ej i skiljeavtalet anvisats annan utväg för tvistens slitande genom skiljedom, vare i avseende å sådan fråga skiljeavtalet förfallet.

4 §.

Av den centrala skiljenämnden meddelad skiljedom skall lända till efterrättelse lika som domstols laga kraft ägande dom.

Nämnden må, där så finnes erforderligt, giva förklaring av skiljedom, som av nämnden meddelats.

5 §.

Den centrala skiljenämnden består av sju ledamöter.

Tre av ledamöterna förordnas av Konungen för en tid av två år i sänder bland personer, som icke kunna anses företräda arbetsgivar- eller arbetarintressen, och utser Konungen en av dessa ledamöter till nämndens ordförande samt en till ställföreträdare för denne. Minst en av de utav Konungen förordnade ledamöterna skall vara lagkunnig man, vilken fullgjort vad författningarna föreskriva om dem, som må nyttjas uti domarämbeten.

Övriga fyra ledamöter utses för ett år i sänder, två av svenska arbetsgivarföreningarnas förtroenderåd och två av landsorganisationens representantskap. För dessa fyra ledamöter utses i enahanda ordning dubbelt så många suppleanter.

Avgår ledamot eller suppleant, utses annan ledamot eller suppleant för återstående delen av den tid, för vilken den avgångne varit utsedd. Skiljenämnden skall hava sitt säte i Stockholm.

6 §.

Ledamot eller suppleant, som i 5 § avses, skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må befattningen innehavas av den,

 som står under förmynderskap,

 som är i konkurstillstånd eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärers räkning,

 som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmåles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller

 som blivit dömd ovärdig att föra andras talan inför rätta.

7 §.

Mot ledamot av den centrala skiljenämnden gälla samma jäv, som i rättegångsbalken stadgas i fråga om domare.

8 §.

Fråga, som hänskjutits till den centrala skiljenämnden, må avgöras av fem ledamöter. Ej må annat än udda antal ledamöter deltaga i avgörandet.

Vid besluts fattande skola närvara lika antal representanter för arbetsgivare och arbetare samt minst en lagfaren ledamot bland dem, som förordnats av Konungen.

9 §.

Uppkomma vid tvistefrågas avgörande olika meningar mellan den centrala skiljenämndens ledamöter, gälla den mening, varom mer än halva antalet av de röstande är ense. Ernås ej sådan röstövertikt angående fråga, som blivit överlämnad till nämndens prövning, vare i avseende därå skiljeavtalet förfallet.

10 §.

Den centrala skiljenämndens avgörande av tvistefråga påkallas hos ordföranden i skrift, som skall innehålla uppgift på den eller de frågor, om vilka skiljedom äskas.

Ordföranden utsätter tid för nämndens sammanträde samt tecknar å skriften resolution med uppmaning till parterna att å angiven tid och plats inställa sig inför nämnden eller dessförinnan till ordföranden inkomma med skriftliga yttranden och därvid foga de handlingar, som de i övrigt önska åberopa.

Hava ej parterna å ömse sidor gjort ansökan om tvistens upp-tagande, åligger det sökanden att bevisligen tillställa motparten ansökningen med därå av ordföranden tecknad resolution.

11 §.

Till utredning av fråga, som av den centrala skiljenämnden handlägges, äger nämnden låta vid allmän underrätt höra vittnen och sak-

kunniga. Finner nämnden sådan åtgärd nödig, äger nämnden därom göra framställning hos den underrätt, inom vars område den, som skall höras, har sitt hemvist eller någon tid uppehåller sig, och varde denne genom rättens eller domarens försorg till rätten kallad. Rätten äger tillägga vittne och sakkunnig ersättning med vad som prövas skäligt. Sedan förhöret hållits, skall rätten tillställa skiljenämnden protokoll däröver.

12 §.

Av den centrala skiljenämnden beslutad skiljedom skall skriftligen avfattas och av de i beslutet deltagande ledamöterna undertecknas samt av ordföranden förvaras.

Utskrifter av skiljedomen skola, å nämndens vägnar underskrivna av ordföranden, till parterna utgivas.

13 §.

Kostnaderna för förhör, som i 11 § sägs, bestridas av allmänna medel. Skiljenämndens beslut meddelas avgiftsfritt.

14 §.

Närmare föreskrifter angående den centrala skiljenämndens verksamhet må meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920.

Förslag

till

Lag

om särskilda skiljedomare i arbetstvister.

Häri genom förordnas som följer:

Konungen äger, i mån av behov, efter framställning av kommuner eller eljest, förordna särskilda personer att på anmodan av parter var för sig avgöra arbetstvister, som av parterna hänskjutits till skiljedom, eller på anmodan av parter eller av dem valda skiljemän såsom opartiska ordförande i skiljenämnder deltaga i dylika tvisters slitande. Förordnanden, som nu nämnts, meddelas på viss tid, högst två år i sänder.

Skiljedomare, som här avses, skola hava fullgjort vad författningarna föreskriva om dem, som må nyttjas uti domarämbeten.

I övrigt skall i avseende å dessa skiljedomare och deras verksamhet vad i lagen om skiljemän är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Närmare föreskrifter om skiljedomarnes verksamhet må meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30
januari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON.

T. f. chefen för civildepartementet, statsrådet Löfgren anförde:

Med ett den 13 juli 1916 dagtecknat utlåtande har socialstyrelsen till Kungl. Maj:t ingivit en styrelsen anbefalld utredning angående huruvida och i vad mån åtgärder, särskilt på lagstiftningens väg, kunde åstadkommas i syfte att på verksamt sätt befrämja arbetsfreden. Såsom resultat av den verkställda utredningen framlade styrelsen ett förslag till lag om vissa åtgärder till främjande av arbetsfred, upptagande dels vissa bestämmelser om arbetsavtal och kollektivavtal, dels ändrade regler om förlikningsväsendet i arbetstvister, dels särskilda föreskrifter om vissa villkor för arbetsinställelser, dels slutligen bestämmelser om lokala arbetsdomare och om upprättande av en särskild domstol i vissa arbetstvister, arbetsdomstolen.

Socialstyrelsens betänkande, över vilket yttranden inkommit från åtskilliga myndigheter och korporationer, har hittills icke föralett förslag till riksdagen. Av en stor del bland de ingivna yttrandena har framgått, att en dylik, ganska omfattande lagstiftning icke skulle i den gestaltning, förslaget fått av styrelsen, uppbäras av den allmänna opinion inom de närmast intresserade kretsarna, som synes önskvärd för ett framgångsrikt ingripande från lagstiftarens sida på detta område. Under sådana förhållanden är det icke sannolikt, att något av större värde för arbetsfreden eller arbetsrättens utveckling är att vinna genom att nu ifrågasätta en lagstiftning av den omfattning, socialstyrelsens föreliggande förslag avser.

Emellertid ingå i detta förslag bestämmelser »om medlingsmyndigheter och deras verksamhet». Dessa bestämmelser, i sina huvuddrag anslutande sig till gällande lag om medling i arbetstvister den 31 december 1906, voro avsedda att ersätta nämnda lag, vilken i sammanhang därmed således skulle upphävas.

Då en revision i vissa delar av lagen om medling i arbetstvister är påkallad av erfarenheterna under den tid av mer än 13 år, som lagen varit i kraft, samt de av socialstyrelsen i dess ovanberörda lagförslag föreslagna bestämmelserna i ämnet i det stora hela synas lämpliga att läggas till grund för revisionen av nämnda lag, anser jag mig nu böra för Kungl. Maj:ts vidare åtgärd framlägga förslag till *ny lag om medling i arbetstvister*. Jag har därvid utgått ifrån att väsentligen allenast sådana bestämmelser borde upptagas, varom enighet rått mellan de närmast intresserade parterna eller som ersätta föråldrade eller mindre lämpliga bestämmelser med nya på vunnen erfarenhet grundade stadganden.

Innan jag närmare ingår på det förslag till ny medlingslag, som jag här kommer att framlägga, torde jag böra erinra om att vissa ändringar i lagen om medling i arbetstvister tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.

Det förslag till lag om kollektivavtal m. m., som i propositionen nr 96 till 1910 års riksdag framlades, upptog allenast en rent formell ändring av 2 § i lagen om medling i arbetstvister, men det särskilda utskott, till vilket nämnda proposition av riksdagen hänvisades, tillstyrkte utan meningsskiljaktighet ett förslag av enskild motionär om vidgad befogenhet för förlikningsmännen och om inrättande av en särskild förlikningskommission såsom andra instans för behandling av tvister rörande kollektivavtal. Utskottets majoritet gjorde dock förslaget godkännande beroende av, att samtidigt framlagda förslag till lagar om kollektivavtal och om arbetsdomstol jämväl bleve antagna, medan en minoritet från andra kammaren yrkade på förslaget godkännande oberoende av dylikt sammanhang. Andringarna

Ny lag om medling i arbetstvister.

Tidigare förslag om ändringar i medlingslagen.

1910 års förslag.

i lagen om medling av arbetstvister antogos av första kammaren blott under den av utskottet föreslagna förutsättning, medan andra kammaren antog lagen utan sådant förbehåll. Då kamrarna i andra delar av propositionen nr 96 också stannade i olika beslut, avgav särskilda utskottet ett sammanjämningsförslag, som, antaget av första kammaren, avslogs av andra kammaren. Hela lagkomplexet och således även ändringarna i medlingslagen hade därmed förfallit.

1911 års riksdag.

År 1911 framlade Kungl. Maj:t ånyo i proposition nr 43 förslag till lag om kollektivavtal m. m., vilken proposition upptog de ändringar i lagen om medling i arbetstvister, varom riksdagen i sak var enig 1910. Då kamrarna jämväl detta år vidhöllo sina ståndpunkter i förevarande del från 1910 — första kammaren antog således ändringarna i medlingslagen allenast under förutsättning att jämväl lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol vunne riksdagens godkännande — samt andra kammaren avslog hela lagkomplexet, var frågan jämväl i vad avsåg ändringarna i medlingslagen förfallen.

Nu föreliggande lagförslag.

Jag övergår nu till socialstyrelsens föreliggande förslag, i vad det avser ändrade bestämmelser rörande medling i arbetstvister, samt till de jämkningar av förslaget, jag anser påkallade; och skall jag här nedan efter de olika ämnen, varom fråga är, redogöra för den ståndpunkt i de skilda frågorna, jag ansett mig böra intaga.

Från alla håll torde erkännas, att den genom 1906 års lag om medling i arbetstvister införda förlikningsmannainstitutionen varit till stort gagn för åstadkommande av uppgörelser i löne- och andra arbetstvister mellan arbetsgivare och arbetare. Man torde ävenledes vara ganska ense om, att organisationen av medlingsinstitutet i stort sett varit lycklig och att anledning icke finnes att ifrågasätta mera genomgripande omläggningar därav. Socialstyrelsens föreliggande förslag upptager också endast mindre ändringar av organisationen och bygger i stort sett på nu gällande lag. Denna ståndpunkt anser jag för min del lycklig, och det förslag, jag nu framlägger, innebär ej heller några större, genomgripande förändringar.

Utvidgning av förlikningsinstitutets organisation. (1 § i nu gällande lag och i här förelaggen.) Socialstyrelsen.

I sitt förslag har socialstyrelsen först upptagit en viss *ändring av förlikningsinstitutets organisation*. Enligt nu gällande lag skola förlikningsmännen utses för vissa lokala distrikt, i vilka landet indelas (enligt kungl. skrivelse den 31 december 1909 numera 7 distrikt). Socialstyrelsen har anfört, att det visat sig, att arbetstvister inom vissa större näringsgrenar koncentrera sig på vissa förlikningsmannadistrikt, inom vilka förlikningsmannen sålunda blir särskilt förtrogen med förhållandena. För att tillgodogöra sig denna särskilda erfarenhet har i fall, då arbetstvist omfattat flera distrikt och i följd därav särskild förlikningsman skolats förordnas, sådant förordnande plägat lämnas den för-

likningsman, som mest haft att syssla med det av tvisten berörda näringsområdet. I anslutning härtill har av socialstyrelsen därför föreslagits, att jämte det fortfarande förlikningsmän skulle tillsättas för särskilda lokala distrikt, förordnande tillika skulle kunna tillsvidare meddelas viss förlikningsman att medla inom visst näringsområde. Givet vore emellertid, att denna arbetsfördelning borde gälla endast viktigare arbetstvister enligt bestämmelser, som kunde komma att meddelas av Kungl. Maj:t. Därest en ny lagstiftning å området komme till stånd, torde även, anför styrelsen vidare, finnas anledning att, med stöd av erfarenheter från förlikningsmännens hittillsvarande verksamhet, taga under förnyad prövning frågan om distriktsindelningen och förlikningsmännens antal.

Den sålunda väckta frågan om en förändrad organisation av förlikningsmannainstitutet anser jag förtjäna det största beaktande. Valfrihet bör därvid emellertid lämnas Kungl. Maj:t att antingen förordna en av förlikningsmännen att, jämte befattningen såsom förlikningsman för visst distrikt, tillika vara förlikningsman med visst, på annat sätt bestämt verksamhetsområde, eller att förordna särskild person att vara förlikningsman med sådant verksamhetsområde, i vilket senare fall hans befogenhet bleve inskränkt till detsamma. Detta område läser i allmänhet böra bestämmas att avse viss näringsgren eller på ett eller annat sätt begränsad del därav. Särskilt med avseende å tvisterna inom jordbruket, vilka tendera till ökning i antal och omfattning och som alltmer mistat sin rent lokala betydelse, bör tillgången till en dylik särskild sakkunnig förlikningsman, vars verksamhet i detta avseende avsåge riket i dess helhet eller åtminstone vissa större delar därav, bliva av stor betydelse för ordnade arbetsförhållanden å förevarande ömtåliga område. Enhetlighet och stadga i avtalsförhållandena inom jordbruket skulle säkerligen främjas av en dylik anordning.

Departements-
chefen.

Jämväl på ett annat område kan tillgången till en särskild förlikningsman vara av betydelse. Nu gällande lag om medling i arbetstvister innehåller icke några bestämmelser, om och i vad mån lagen äger tillämpning i arbetstvister, där staten är arbetsgivare. Uppenbart är emellertid, att lagen icke gäller statsarbetare, som hava tjänstemanna-ställning och rörande vilkas förhållande i tjänsten särskilda bestämmelser i instruktioner o. s. v. äro meddelade. Staten, särskilt de affärsdrivande verken, sysselsätter emellertid en betydande personal, som icke innehar tjänstemannaställning utan antingen har mer eller mindre tillfällig anställning såsom extra eller eljest är att likställa med arbetare inom en-

skilda företag (t. ex. vid järnvägs- och kraftstationsbyggnader, telegraflinjebyggnader o. s. v.). Rörande dessa senare kategorier har medlingslagen ansetts tillämplig och förlikningsmannaingripande i förekommande fall ägt rum. Emellertid är det önskvärt, att vid dylika ingripanden en viss enhetlighet och likformighet äger rum, så att ungefär lika synpunkter med avseende å löne- och andra arbetsförhållanden vid statens affärsdrivande verk komma till stånd. Önskvärdheten av att ungefär lika synpunkter anläggas vid de olika verken, när det är fråga om fullt likartat arbete, är uppenbar; och när nu statsmyndigheterna genom antagandet av ett gemensamt avlöningssystem för affärsverkens tjänstemän strävat efter att vinna största möjliga enhetlighet i löner och anställningsvillkor för de olika tjänstemannakategorierna, lärer också vara uppenbart, att denna enhetlighet i görlig grad bör eftersträvas med avseende å personal och arbetare vid dessa verk, vilka icke intaga tjänstemannaställning. Särskilt är detta av vikt med avseende å allmänna regler för anställningen och arbetet. Sådana hava också genom samarbete mellan vederbörande verkschefer kommit till stånd men äro numera delvis frångångna, delvis icke tillämpliga. I varje fall ökas säkerheten av reglernas upprätthållande genom att dessa tillkomma efter gemensamma överläggningar mellan parterna i arbetsavtalet, varvid ofta biträde av en förlikningsman kan erfordras.

Åt en av de förlikningsmän, vilka, på sätt förut antytts, ej erhålla lokalt bestämda distrikt, synes därför lämpligen böra uppdragas att medla i sådana under medlingslagen fallande arbetstvister, där staten är arbetsgivare. Även såsom rådgivare åt vederbörande verk vid avtalsuppgörelser bleve en dylik förlikningsman säkert av stort gagn. Därest, såsom det är att hoppas, en särskild förhandlingsordning, avsedd att tillämpas vid förhandlingar mellan staten som arbetsgivare och de arbetare, varom här är fråga, kommer till stånd, torde det måhända bliva obehövt att för medling i hithörande tvister utse särskild förlikningsman. Men intill dess tanken på en dylik förhandlingsordning blivit förverkligad, är det i varje fall av vikt, att lagen har en avfattning, som ej lägger hinder i vägen för att medlingen i dessa tvister anförtros åt särskild förlikningsman. Någon uttrycklig bestämmelse om att lagen ej avser personer, vilka såsom tjänstemän äro anställda i av staten utövad rörelse, torde lika litet som i nu gällande lag vara erforderlig. Att dylik bestämmelse upptagits i det år 1911 framlagda förslaget till lag om vissa arbetstvister berodde delvis på att nämnda förslag innehöll bestämmelser jämväl om vissa villkor för stridsåtgärd, vilka bestämmelser voro av den art, att desamma

ansågos böra uttryckligen förklaras otillämpliga på tjänstemän, men måhända i högre grad därpå, att det samtidigt framlagda förslaget till lag om vissa arbetsavtal innehöll ett uttryckligt stadgande om att densamma ej avsåg personer i tjänstemannaställning. Ehuru, såsom av det föregående framgår, föreliggande lagförslag ej bör vara omedelbart tillämpligt å konflikter mellan staten och tjänstemän, som förut nämnts, synes det ej föreligga något hinder för förlikningsman att på anmodan av vederbörande affärsdrivande verks styrelse, i sammanhang med medling i tvist med i statens tjänst anställda personer med arbetares ställning, taga befattning med därmed sammanhängande förhandlingar rörande arbetsvillkoren för personalgrupper, som rätteligen äro att anse såsom tjänstemän.

Enligt gällande medlingslag har förlikningsman att söka lösa *arbets-tvister* icke blott mellan arbetsgivare och arbetare utan även *mellan arbetsgivare inbördes och mellan olika grupper av arbetare*. Då emellertid under de gångna åren efter lagens tillkomst några dylika tvister mellan arbetsgivare inbördes eller mellan arbetare inbördes aldrig förekommit till behandling, har socialstyrelsen ansett, att stadgandet om medling i sådana tvister borde utgå. Denna mening anser jag mig böra biträda.

I sitt förevarande utlåtande har socialstyrelsen vidare framhållit, att i viktigare arbetstvister parterna ofta *önska förhandlingarna ställda under opartisk ledning*, men att därvid kan inträffa, att förlikningsman ej hinner åtaga sig sådant uppdrag eller anses icke lämpligen böra redan i det skedet tillkallas. Då vid sådant fall stundom lärer möta svårighet för parterna att enas om lämplig ordförande, har socialstyrelsen, i enlighet med en från flera håll uttalad önskan, hemställt, att för dylika fall socialstyrelsen skulle på framställning av parterna kunna, där styrelsen funne omständigheterna därtill föranleda, utse lämplig person att leda förhandlingarna. Sådan opartisk ordförande skulle för uppdraget gottgöras delvis av det allmänna — förslagsvis med rese- och traktamentsersättning — men i övrigt av parterna.

Opartisk ordförande för ledande av förhandlingar.
(2 § andra stycket i det nya lagförslaget.)
Socialstyrelsen.

Det sålunda framlagda förslaget synes mig av förhållandena påkallat, vadan ett stadgande av nu förevarande innebörd torde böra fogas till medlingslagen. Några större ekonomiska uppoffringar för det allmänna kan denna anordning ej medföra.

Departementschefen.

Parts skyldighet att inställa sig inför förlikningsman.

(3 § i gällande lag; 3—5 §§ i här framlagt lagförslag.)

Tidigare förslag.

Frågan om parts skyldighet att inställa sig inför förlikningsman har vid förarbetena till 1906 års medlingslag samt vid förut föreliggande förslag till ändringar i denna lag varit föremål för uppmärksamhet, och i viss mån skiljaktiga förslag hava härutinnan förelegat.

Det förslag till förordning angående medling i arbetstvister, som 1901 avgavs av en särskild kommitté, utgick från att parterna borde hava skyldighet att iakttaga inställelse inför förlikningsman. För att förmå dem därtill skulle mot dem kunna utövas ett visst tvång genom vädjande till offentligheten i närmare föreskriven ordning. I 1906 års lag upptogos ej några dylika bestämmelser; förlikningsman hade blott att »inbjuda» parterna till förhandling inför sig. Emellertid visade det sig, vid lagens tillämpning, att dylik inbjudan emellanåt ej efterkoms, om också i det mycket övervägande antalet fall villighet förefanns att ställa sig till efter rättelse dylik inbjudan.

Ehuru således i det hela parternas uppfattning visat sig gå i den riktningen, att ett avvisande av förlikningsmans medlingsförsök vore mindre klokt och lämpligt, ansåg dock särskilda utskottet vid 1910 års riksdag, vid behandling av då föreliggande proposition med förslag till lag om kollektivavtal m. m., nödigt, att det hittillsvarande ordet »inbjudas» i förevarande lagrum utbyttes mot ordet »kalla» samt att till lagparagrafen ifråga fogades följande tillägg: »Det åligger de tvistande att efterkomma förlikningsmans kallelse». Någon påföljd för underlåtenhet härutinnan upptogs emellertid ej i utskottets förslag.

Detta utskottets förslag, som förföll vid 1910 års riksdag genom kamrarnas olika beslut, upptogs i propositionen nr 43 till 1911 års riksdag med förslag till lag om kollektivavtal mellan arbetsgivare och arbetare m. m. och lämnades av 1911 års särskilda utskott nr 1 utan erinran. Förslaget förföll emellertid genom detsamma avslående av andra kammaren i sammanhang med de andra föreliggande lagförslagen.

Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har nu i sitt förslag upptagit bestämmelser i enahanda syfte som det år 1911 framlagda. Förslaget innebär, att förlikningsman skall »kalla» parterna till förhandling, att parterna äro skyldiga att efterkomma förlikningsmans kallelse, men att i arbetstvist utan arbetsinställelse förlikningsman endast en gång kan utfärda kallelse, som parterna måste hörsamma, men sedan blott äger »inbjuda» dem till förnyade förhandlingar, medan åter, om arbetsinställelse vidtagits, parterna äro skyldiga att hörsamma även upprepad kallelse av förlikningsman.

För min del finner jag mig böra biträda socialstyrelsens förevarande förslag, i sammanhang varmed, i huvudsaklig anslutning till vad socialstyrelsen tillika föreslagit, bestämmelser i det nya lagförslaget upptagits om sättet för kallande av parterna till sammanträde inför förlikningsmannen.

Departements-
chefen.

I sitt förslag har socialstyrelsen också upptagit bestämmelser om den tid, inom vilken i regel sammankomst inför förlikningsman borde utsättas. Detta förslag har icke här upptagits. Grunden för detsamma var de bestämmelser om s. k. varseltid vid arbetsin-ställelser, som socialstyrelsens förslag innehåller och som innebär, att stridsåtgärd (strejk eller lockout), även där hinder eljest icke möter därför, icke må vidtagas utan att underrättelse därom viss tid förut — s. k. varseltid — lämnats motparten och förlikningsmannen. I sammanhang härmed upptogs förbud för den, som av förlikningsman kallats till medlingssammanträde, att under viss angiven tid vidtaga stridsåtgärd. Emot detta sistnämnda förbud hade de båda socialfullmäktige, von Sydow och Lindqvist, inlagt gensaga. Socialstyrelsen har såsom motiv för sitt förslag framhållit, att de sålunda föreslagna inskränkningarna i rätten till stridsåtgärder icke kunde tänkas genomförda utan att samtidigt beredes tillfälle till en sakkunnig och snabb prövning av mål angående överträdelse av dylika stadganden. I annat fall bleve dessa stadganden ej av det värde, att de kunde nöjaktigt motivera de därigenom lagda banden å parternas rörelsefrihet. Inrättandet av en specialdomstol, den av socialstyrelsen föreslagna arbetsdomstolen, vore således en nödvändig förutsättning för genomförande av förslaget till medlingsförfarandets stärkande i dess ovan berörda del.

Angående s. k.
varseltid vid
arbetsin-
ställelser.

Socialstyrel-
sen.

Då den centrala skiljenämnd för avgörande av rättstvister på grund av kollektivavtal, som jag tillika ärnar föreslå, icke kan ersätta, i de av socialstyrelsen berörda avseenden, den ifrågasatta men tillsvidare undanskjutna arbetsdomstolen samt med hänsyn till den ställning vederbörande organisationer intagit till frågan om varseltid, har socialstyrelsens förslag i nu nämnd del med vad därmed sammanhänger icke ansetts nu böra föranleda åtgärd. Med den ståndpunkt, jag sålunda intagit till varselinstitutet, har det icke ansetts nödigt att i lagen bestämma någon tid, inom vilken i regel sammankomst inför förlikningsmannen bör ut-sättas. Givet är emellertid, att dylik sammankomst bör hållas så snart omständigheterna medgiva det. 3 § första stycket har därför med i huvudsak oförändrad lydelse upptagits från nuvarande lag.

Departements-
chefen.

Andra stycket i samma §, som saknat tillämpning hittills, torde såsom obehövt böra utgå; det återfinnes ej heller vare sig i 1911 års proposition eller i socialstyrelsens nu föreliggande förslag.

Tillhanda-
hållande av
material till
förliknings-
man.

(Lagförslaget
7 §.)

Förliknings-
mans in-
gripande i
tvister inom
näringsgren,
därinom sär-
skild för-
handlings-
eller förlik-
ningsnämnd
finnes in-
rättad.

(4 § i gällande
lag; 9 § i nu
framlagt lag-
förslag.)

I enlighet med socialstyrelsens, på 1911 års förenämnda proposition grundade förslag hava i en ny § (7 §) upptagits bestämmelser om skyldighet för vederbörande att hålla *nödigt material* (räkenskaper, statistik o. s. v.) för *tvisters bedömande tillgängligt* för förlikningsmannen.

Enligt 4 § i nu gällande medlingslag göres *förlikningsmans ingripande i tvister, som böra behandlas av särskild av parterna tillsatt nämnd*, beroende antingen av båda parternas hemställan eller därav, att omständigheterna göra det sannolikt, att nämnden icke blir anlitad. Socialstyrelsen har i sitt förslag upptagit ett tredje fall för förlikningsmans ingripande, nämligen att nämnden blivit anlitad, utan att uppgörelse vunnits. Visserligen hava i ett av de inkomna yttrandena uttalats betänkligheter emot detta tillägg; men har socialstyrelsen uppgivit, att detsamma utgör allenast ett lagfästande av vad alltid tillämpats. Från förlikningsmannahåll har betonats, att den av socialstyrelsen antydda praxis icke visat sig medföra några olägenheter, och att, då flertalet av de kollektivavtal, vilka innehålla stadgande om tvisters behandling inför förhandlings- eller förlikningsnämnd men icke om skiljedom, lämna rätt till arbetsinställelse, sedan förhandling inför nämnden strandat, det näppeligen stode väl samman med förlikningsmans uppgift att i dylikt fall underlåta att ingripa.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit har jag funnit mig böra upptaga det av socialstyrelsen förordade tillägget.

På sätt jag längre fram får tillfälle föreslå, anser jag att en central skiljenämnd för avgörande av på kollektivavtal grundade rättstvister bör inrättas ävensom att lokala skiljedomare böra tillsättas för att avgöra arbetstvister. Med hänsyn härtill erfordras ett tillägg till medlingslagen av innehåll, att förlikningsman icke har att taga befattning med tvist, som är anhängig vid denna centrala skiljenämnd eller hänskjutits till lokal skiljedomare.

Angående en
permanent
förliknings-
kommission.

(12 § i gällande
lag och i nu
framlagt lag-
förslag.)
1911 års för-
slag.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag år 1911 skulle för hela riket finnas en *permanent förlikningskommission* med uppgift att medla i arbetstvister, som innebure synnerlig fara för arbetsfreden och vilka ej kunnat biläggas av förlikningsman eller vore från hans ingripande undantagna. Vid förhandlingarna inför kommissionen skulle vederbörande förlikningsman på kallelse närvara. Särskilda utskottet fann sig ej kunna biträda detta förslag, bland annat av det skäl, att, om en permanent kommission funnes, på vars ingripande parterna kunde hoppas, den faran låge nära, att förhandlingen inför förlikningsmannen bleve blott en skenförhandling,

med påföljd att man riskerade att onödigtvis få dubbla förhandlingar samt att förlikningsmannainstitutets auktoritet och effektivitet äventyrades. Utskottet föreslog att bibehålla bestämmelserna i gällande medlingslag (12 §), enligt vilken förlikningskommission kan av Kungl. Maj:t tillsättas för särskilda fall, där sådant finnes påkallat. I avgiven reservation påyrkade emellertid en del ledamöter av andra kammaren inrättande av dylik permanent förlikningskommission.

Socialstyrelsen har i sitt nu föreliggande förslag anslutit sig till tanken, att en förlikningskommission bör förordnas blott från fall till fall och vid arbetstvister, som innebära synnerlig fara för arbetsfreden. Vid en dylik sakernas ordning komme statsmaktens direkta ingripande mer till synes och vore därigenom ägnat att göra det starkaste intrycket utåt. Därjämte har framhållits farhågan för att inrättandet av en permanent kommission skulle leda till onödig dubbelförhandling. Kommissionen borde, där förlikningsmannaplatserna finnas besatta med fullt kvalificerade personer, i regel bestå av ett antal förlikningsmän jämte, där sådant finnes lämpligt, andra personer. Till bevarande av förlikningsmännens auktoritet borde emellertid den förlikningsman, som eljest skulle hava att behandla tvisten i fråga, alltid ingå som medlem av kommissionen, så framt ej särskilda hinder härför möta.

Social-
styrelsen.

Olika meningar kunna utan tvivel hysas, huruvida det för arbetstvisters snara och lyckliga lösning är mest gagneligt att hava en särskild i förväg organiserad förlikningskommission för hela riket att tillgå vid svårare arbetskonflikter eller om en dylik lämpligen bör förordnas från fall till fall. Med den utveckling, förlikningsmannainstitutionen numera nått, och den goda erfarenhet, som vunnits av att i mera svårartade tvister genom regeringsmaktens ingripande särskild för det föreliggande tvisteämnet sakkunnig kommission förordnats, anser jag emellertid övervägande skäl tala för att icke skapa en särskild permanent kommission utan i stället lagfästa den ordning, som nu så ofta med framgång anlitas eller att i svårartade fall, som förlikningsmannen icke kunnat bilägga, regeringsmakten direkt ingriper och förordnar lämpligt sammansatt förlikningskommission för den speciella föreliggande tvisten. En sådan förlikningskommission får ökad auktoritet och representerar i många fall också just genom sin sammansättning efter det speciella fallet större erfarenhet och sakkunskap än en permanent kommission alltid kan göra.

Departements-
chefen.

Jag har således upptagit socialstyrelsens förslag om att som hittills särskilda förlikningsmän eller förlikningskommissioner böra anlitas i svår-

artade tvister efter Kungl. Maj:ts bestämmande och att bestämmelserna i 12 § i nuvarande lag i enlighet härmed jämkas. Att i en dylik kommission även vederbörande förlikningsman, om han med frågan tagit befattning, bör i regel ingå som ledamot anser även jag lämpligt. Men uppenbart bör också Kungl. Maj:t, såsom hittills, hava full valfrihet vid kommissionens tillsättande, på samma sätt som det fortfarande liksom hittills bör vara Kungl. Maj:t obetaget att uppdraga åt viss annan person än förlikningsman att kunna medla i viss uppkommen tvist, där så befinnes av särskilda förhållanden påkallat.

Tvist berörande flera förlikningsmäns verksamhetsområde.

(11 § i gällande lag, samma § i lagförslaget.)

Hittills har gällt, att, där utbruten *tvist berört flera förlikningsmäns verksamhetsområde*, det ankommit på Kungl. Maj:t att förordna särskild förlikningsman. I likhet med socialstyrelsen anser jag, att dylika förordnanden, där skyndsamt avgörande ofta kräves, kunna utan olägenhet överlämnas till styrelsens avgörande, därvid dock styrelsen icke bör äga förordna annan än en av de förlikningsmän, vilkas verksamhetsområden tvisten berör. Därest förhållandena påkalla, att annan person förordnas till särskild förlikningsman, lär sådant förordnande böra förbehållas Kungl. Maj:t.

Arbetstvisters hänskjutande till skiljemän.

(7—9 §§ i gällande lag; 8 § i lagförslaget.)

I nu gällande medlingslag (7—9 §§) innehållas föreskrifter om *åtgärder från förlikningsmans sida i och för arbetstvists hänskjutande till avgörande av skiljemän.*

Dessa föreskrifter hava haft föga praktisk tillämpning, vadan det kunde ifrågasättas att helt utesluta desamma ur lagen. Då detta emellertid kunde tolkas som om vissa arbetstvisters avgörande genom skiljemän icke vore en önskvärd anordning, har jag ansett allmänna bestämmelser i förevarande syfte fortfarande böra inrymmas i medlingslagen. De synas dock lämpligen kunna förenklas, varvid ett par särskilda förhållanden lära böra uppmärksammas.

Gällande lag upptager förbud för förlikningsman att själv åtaga sig skiljemannauppdrag. På sätt jag här längre fram får tillfälle utveckla, kommer att föreslås icke blott, såsom förut berörts, inrättande av en central skiljenämnd för avgörande av rättstvister på grund av kollektivavtal utan även att lokala skiljedomare i arbetstvister (såväl kollektivavtalstvister som tvister rörande individuella arbetsavtal) skola kunna förordnas av Kungl. Maj:t. Bestämmelsen att förlikningsman ej må själv åtaga sig ledamotskap såsom skiljeman torde hava sin grund i en strävan att ställa förlikningsman så oberoende som möjligt i förhållande till parterna och en farhåga att denna hans opartiska ställning skulle

skadas, om han åtog sig dylikt skiljemannauppdrag. Väl kan en viss tvekan hysas om behövligheten av förevarande bestämmelse, men jag har dock icke härutinnan ansett mig böra föreslå ändring, då stadgandet redan finnes i nuvarande lag. Det må emellertid anmärkas, att ett dylikt lagbud dock icke får tolkas så, att Kungl. Maj:t skulle vara förhindrad att till ordförande i eller ledamot av särskild förlikningskommission eller till särskild förlikningsman för medling i viss arbetstvist (12 § i lagförslaget) utse ledamot i permanent skiljenämnd eller lokal skiljedomare. Kungl. Maj:ts möjligheter att i varje fall, då en dylik särskild förlikningsman eller förlikningskommission är påkallad, anlita de för det speciella uppdraget mest kvalificerade krafterna, bleve eljest obehörigt och olämpligt kringskurna.

De i 9 § av nuvarande medlingslag innehållna föreskrifter om regler för avkunnande av skiljemansutlåtande och dettas insändande till förlikningsman hava ansetts icke behöva upptagas i nu förevarande lagförslag.

Några mindre avvikelser, väsentligen av redaktionell art, hava här förutom vidtagits i lagförslaget i jämförelse med nu gällande lag, men torde dessa icke vara av beskaffenhet att påkalla särskild motivering.

*

Jämte det sålunda förslag till *ny lag om medling i arbetstvister* framlägges, anser jag, att särskilda lagbestämmelser böra komma till stånd i syfte att bereda arbetsgivare och arbetare lättade möjligheter att i rättstvister vinna avgörande utan anlitande av maktmedel och utan process vid allmän domstol.

Lag om
central
skiljenämnd
för vissa
arbets-
tvister.

För sådant ändamål föreslogs i propositionerna till 1910 och 1911 års riksdag inrättande av en särskild domstol, *arbetsdomstolen*.

Tidigare
förslag.

Enligt 1911 års förslag skulle arbetsdomstolen utgöra en specialdomstol, utrustad med samma befogenheter som de allmänna domstolarna. Den skulle bestå av tre ständiga ledamöter, av vilka två jurister, samt fyra ledamöter med praktisk sakkunskap, utsedda för två år på förslag av större arbetsgivar- och arbetarorganisationer.

Denna domstol, vars domslut ej skulle kunna överklagas annat än i vissa behörighetsfrågor, skulle handlägga

dels mål om skadestånd i anledning av stridsåtgärd, vidtagen i strid mot kollektivavtal eller lagbud, samt mål om skadestånd i anledning av avskedande, stridande mot kollektivavtal;

dels ock andra mål rörande kollektivavtal, evad fråga var om avtalets fullgörande eller påföljd av underlåtenhet därutinnan, om avtalets giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller om dess hävande.

Mål, som rörde arbetsavtal och ej var sådant, som nyss sagts, skulle, ändå att tvisten avsåg bestämmelse i arbetsavtalet, som grundade sig på kollektivavtal, handläggas av allmän domstol; men om därvid målets utgång funnes bero av tvist om kollektivavtals giltighet, bestånd eller rätta innebörd, skulle sådan tvist hänskjutas till arbetsdomstolen för prövning och målet i övrigt under tiden vila.

Social-
styrelsen.

Detta förslag har i det väsentliga upptagits i socialstyrelsens föreliggande utlåtande.

Departements-
chefen.

Med kollektivavtalens allt större utbredning och rikare innehåll växer behovet av lämpliga organ för avtalens tolkning och tillämpning, när meningsskiljaktighet därom uppstår mellan kontrahenterna. Av många skäl hava de allmänna domstolorna icke annat än undantagsvis fått att handlägga tvister rörande kollektivavtal. För närvarande finnas i många fall klausuler i avtalen om den förhandlingsordning, som skall iakttagas vid inträffande meningsskiljaktigheter, och i regel är man å bägge sidor enig därom, att tolkningstvister böra lösas genom underhandlingar och skiljenämnder, ej genom maktmedel i form av arbetsinställelse eller liknande åtgärder. Å andra sidan kan det ej bestridas, att det nuvarande frivilligt ordnade förhandlings- och skiljenämndsväsendet är behäftat med många ofullkomligheter. Det är ock helt naturligt, att den praxis, som skapas under nu rådande förhållanden, saknar enhetlighet, konsekvens och erforderlig auktoritet. De avkunnade skiljedomarna mötas därför ej sällan av anmärkningar, som man icke alltid kan avvisa såsom oberättigade.

Inrättande av en domstol enligt socialstyrelsens förslag skulle emellertid kräva en rättslig reglering över huvud av kollektivavtalet. Sådan lagstiftning har under den senaste tiden kommit till stånd i flera främmande länder — i Norge 1915, i Tyskland 1918, i Frankrike 1919 — men torde, av skäl som jag tidigare anfört, icke för närvarande böra ifrågasättas i vårt land.

För att främja avgörandet av kollektivavtalstvister utan maktmedel anser jag mig i stället böra föreslå, att genom statens försorg skapas en *stående central skiljenämnd*, vilken ställes till kontrahenternas förfogande för tolkningstvisters avgörande, därest vederbörande kontrahenter äro ense om att dit hänskjuta uppkommande dylik fråga.

Det förslag till lag i förevarande syfte, som jag således härmed framlägger, innebär huvudsakligen följande.

Anlitandet av den stående skiljenämnden är frivilligt. Parterna kunna, antingen genom bestämmelse i kollektivavtalet eller genom särskild överenskommelse, när en tvistefråga uppstår, överlämna åt skiljenämnden

att avgöra tolkningstvister. Genom sin sammansättning, vartill jag i det följande återkommer, och genom den erfarenhet, skiljenämnden snart nog skulle erhålla, kan den väntas hava stora förutsättningar att skapa en rationell och enhetlig praxis, varjämte dess utslag helt visst få en helt annan auktoritet än de skiljenämndsdomar, som för närvarande avkunnas.

Denna skiljenämnd för avtalstvister får enligt förslaget icke karaktären av en domstol utan kommer att till sin uppgift helt motsvara redan bestående skiljenämnder. Dess befogenhet vilar på det skiljeavtal, som kontrahenterna ingått genom att överenskomma om tvistens hänskjutande till nämnden. Innefattar skiljeavtalet rätt för parterna att klandra skiljedomen eller är tvist redan anhängig vid domstol, bör skiljenämnden ej äga upptaga tvistefrågan. Nämnden bör äga jämväl i annat fall avvisa till densamma hänskjuten fråga, då densamma med hänsyn till sin begränsade betydelse eller eljest lämpligen bör handläggas av lokal skiljedomare (se nedan) eller i annan ordning, så ock då nämnden anser betryggande garantier icke förefinnas för avkunnad skiljedoms efterlevande. Så till vida skall enligt förslaget den centrala skiljenämnden erhålla en viss officiell karaktär, att dess ordförande och två andra ledamöter utses av Kungl. Maj:t och att den, liksom arbetsrådet, berättigas att låta vid allmän domstol höra vittnen och sakkunniga. Utom av de utav Kungl. Maj:t förordnade ledamöterna skall nämnden bestå av lika antal representanter för arbetare och arbetsgivare. I avseende å skiljenämnden och dess verksamhet skola bestämmelserna i lagen om skiljemän äga motsvarande tillämpning, i den mån ej andra föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t. Exempelvis böra nämnda lags stadganden om jäv mot skiljemän och om röstpluralitet ävensom bestämmelserna i 14 och 15 §§ i samma lag gälla i tillämpliga delar.

Till sin rättsliga karaktär komma de avkunnade skiljedomarna att motsvara de för närvarande av skiljenämnder givna skiljedomarna. Det kommer alltså att bero på kontrahenterna själva och på kollektivavtalets innehåll, om skiljenämnden i ett givet fall finge att endast uttala, hur kollektivavtalet skulle i visst avseende tolkas, eller om nämnden därutöver skulle hava att ådöma någon påföljd för avtalsbrott eller ålägga part viss förpliktelse jämlikt avtalet. Skiljenämndsförfarandet må kunna anlitas såväl av respektive organisationer som av enskilda, vilkas inbördes rättsförhållande beror av ett kollektivavtals tolkning.

Kostnaderna för skiljenämndens verksamhet skola enligt förslaget bestridas av statsverket. Då dessa kostnader torde böra utgå av det anslag, varav utgifterna för medlingslagen bestridas, torde jag framdeles,

i sammanhang med frågan om anslag till förlikningsmannainstitutionens uppehållande, få återkomma till kostnadsfrågan.

•

Lag om
lokala
skilje-
domare i
arbets-
tvister.

I sammanhang med framläggande av sitt förslag om inrättande av en arbetsdomstol har socialstyrelsen, i syfte att positivt främja utvecklingen av det frivilliga skiljedomsväsendet, upptagit ett tidigare framlagt förslag om tillsättande av särskilda arbetsdomare med uppdrag att på anmodan fungera som skiljemän eller ordförande i skiljenämnder för arbetstvister. Styrelsen anför i sådant hänseende följande:

Social-
styrelsen.

»I det föregående har styrelsen framhållit, huru föga lämpad vår nuvarande rättegångsordning är för arbetstvister och huru, då samtidigt det frivilliga skiljedomsväsendet i dylika tvister ej fått den utveckling, som vore att önska, dessa tvister i många fall äro faktiskt utestängda från rättslig prövning. Till avhjälpande härav har styrelsen, samtidigt som den föreslår inrättande av en arbetsdomstol och vill bereda möjlighet till handläggning därstädes av åtminstone vissa arbetsavtals tvister, funnit något böra åtgöras till stärkande av det frivilliga skiljedomsväsendet i arbetstvister. Därutinnan vill styrelsen, i anslutning till ett tidigare framkommet förslag, hemställa, att Konungen må äga, i mån av behov, utse en eller flera *arbetsdomare* med uppdrag att, på anmodan av parter eller andra vederbörande, fungera som ensam skiljeman eller opartisk ordförande i skiljenämnder för slitande av arbetstvister. Ersättning för uppdragets fullgörande borde utgå dels med något mindre årligt arvode samt rese- och traktamentsersättning av statsmedel, dels och från de tvistande i form av visst arvode för varje sammanträde, enligt grunder, varom Kungl. Maj:t förordnar. Till arbetsdomare borde utses endast de, som fullgjort villkoren för anställning i domarämbete. Därest på detta sätt komma att stå till förfogande personer, som under längre tids sysslande med arbetstvister blivit förtrogna med dithörande förhållanden, skulle sådant säkerligen verka till skiljedomsväsendets utveckling.

Varda sådana arbetsdomare förordnade, böra givetvis de statens tjänsteorgan, hos vilka hemställas om förordnande av opartisk ledamot i skiljenämnd för arbetstvister, lämna sådant förordnande till arbetsdomare, i den mån ej särskilda omständigheter därför lägga hinder i vägen.

Ofta torde finnas lämpligt att lämna ifrågavarande uppdrag till domare i de större städernas underrätter. Därmed skulle vinnas ännu en fördel. Enligt vad känt är, kommer processkommissionens förslag till ny rättegångsordning att innefatta förslag därom, att arbetstvister skola i underrätt handläggas av en lagfaren ordförande och två lekmän som bisittare. Varda arbetsdomare förordnade inom olika delar av riket, skulle man vid tiden för rättegångsreformens genomförande hava till sitt förfogande åtminstone i de ur näringssynpunkt viktigaste städerna ledamöter av rätten, förtrogna med antydda slag av tvister.»

Departements-
chefen.

Detta uppslag synes mig förtjänt av att upptagas och kan givetvis också fristående genomföras utan samband med de övriga förslag, som socialstyrelsen framlagt. Tydligen skulle upprättandet av en central

skiljenämnd ej heller göra lokala skiljedomare överflödiga. Under det skiljenämndens verksamhet i främsta rummet skulle komma att avse frågor, vilka ur rättsbildningens synpunkt eller eljest vore av större principiell eller praktisk betydelse, skulle skiljedomarne i allmänhet taga befattning med frågor av mera begränsad räckvidd. Det frivilliga skiljedomsförfarandet skulle därför enligt min tanke på ett lämpligt sätt kompletteras genom anställande av lokala skiljedomare. Till skillnad mot den centrala skiljenämnden skulle dessa skiljedomare även kunna upptaga tvister rörande individuella arbetsavtal. I avseende å skiljedomarne och deras verksamhet skulle skiljemannalagens bestämmelser äga motsvarande tillämpning, i den mån ej andra föreskrifter meddelades av Kungl. Maj:t.

Jag förordar således, att i huvudsaklig anslutning till socialstyrelsens utlåtande förslag till *lag om lokala skiljedomare* nu förelägges riksdagen.

Med avseende å sättet för dylika skiljedomares avlöning ställer jag mig tveksam angående lämpligheten av vad socialstyrelsen föreslagit, därest kostnaderna för den centrala skiljenämnden bestridas på sätt jag i det föregående förordat. Då någon bestämmelse om skiljedomarnes avlöning icke torde böra inflyta i lagen, synes det icke vara av nöden att nu fatta definitiv ståndpunkt till denna fråga, utan torde densamma framdeles få upptagas i sammanhang med frågan om anslag till förlikningsmannainstitutionens uppehållande m. m.

De speciella bestämmelserna i de två sistberörda lagförslagen torde icke tarva särskild motivering utöver vad i det föregående anförts.

Departementschefen uppläste härefter i enlighet med ovan angivna grunder inom civildepartementet utarbetade förslag dels till *lag om medling i arbetstvister*, dels till *lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister*, dels ock till *lag om lokala skiljedomare i arbetstvister*, av den lydelse bilagor vid detta protokoll utvisa, samt hemställde, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte, för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål, inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:
Nils Adeltgren.

Förslag

till

L a g**om medling i arbetstvister.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För vart och ett av de distrikt, i vilka riket för sådant ändamål av Konungen indelas, förordnar Konungen en förlikningsman med uppgift att, på sätt nedan sägs, medla i tvister mellan arbetsgivare och arbetare.

Därest så provas påkallat, må Konungen tillika antingen uppdraga åt förlikningsman att jämväl utom sitt distrikt vara förlikningsman med visst, på annat sätt bestämt verksamhetsområde eller ock för sådant verksamhetsområde förordna särskild förlikningsman.

2 §.

Förlikningsman åligger:

att med synnerlig uppmärksamhet följa arbetsförhållandena inom det honom anvisade verksamhetsområdet;

att, i de fall och på det sätt i denna lag sägs, lämna sin medverkan till biläggande av arbetstvister, som inom samma område uppstå; samt

att eljest, på anmodan, gå arbetsgivare och arbetare tillhanda för åvägabringande av överenskommelser, som äro ägnade att främja ett gott förhållande dem emellan samt förekomma störande avbrott i arbetet.

Åstunda arbetsgivare och arbetare, att förhandling om sådan överenskommelse skall äga rum under ledning av opartisk ordförande, och kan förlikningsmannens medverkan för förhandlingen icke lämnas eller

anses den icke böra påkallas, må på framställning av parterna socialstyrelsen, där den finner omständigheterna därtill föranleda, utse lämplig person att leda förhandlingarna.

3 §.

Har inom förlikningsmans verksamhetsområde uppkommit arbetstvist, som medfört eller synes hota att medföra arbetsinställelse av större betydelse, bör förlikningsmannen genom personligt besök å den plats, där tvisten utbrutit, eller på annat sätt träda i förbindelse med de tvistande, göra sig noga underrättad om, vari tvisten består, hemställa till de tvistande att i avbidan på tvistens lösning icke vidtaga, vidhålla eller utvidga arbetsinställelse, kalla de tvistande att, själva eller genom utsedda ombud, å bestämd tid och plats sammankomma till förhandling med varandra inför förlikningsmannen samt söka att under dessa förhandlingar, vilka anordnas på sätt lämpligast synes, åvägbringa tvistens lösning.

4 §.

För inkallande av de tvistande skall förlikningsmannen, i den mån de ej lämpligen kunna personligen kallas, anlita annan utväg, som efter omständigheterna kan anses ändamålsenlig, såsom meddelande till förening, vilken de tvistande å endera sidan tillhöra, eller till någon, som för talan i tvisten, eller anslag å eller vid arbetsplatsen eller kungörelse i tidning. Arbetsgivare är pliktig att på begäran av förlikningsmannen låta å eller vid arbetsplatsen anslå kallelse å arbetarna.

Det åligger de tvistande att efterkomma förlikningsmannens kallelse.

5 §.

År arbetsinställelse icke för handen och hava de tvistande, sedan förhandling ägt rum, å båda sidor för förlikningsmannen tillkännagivit, att de anse fortsatt förhandling ej vara till gagn för tvistens lösning, må kallelse å de tvistande ej vidare av förlikningsmannen utfärdas; dock äger han, om ändrade förhållanden därtill föranleda, inbjuda de tvistande till nya förhandlingar.

6 §.

De förhandlingar, som av förlikningsmannen anordnas med och mellan de tvistande, skola i främsta rummet hava till syfte att åväga-

bringa överenskommelse i enlighet med anbud eller förslag, som under förhandlingarna kunna bliva framställda från de tvistande själva; ankommande därvid på förlikningsmannen att, om och i den mån sådant kan anses ägnat att befordra en god lösning av tvisten, hemställa om de jämkningar eller medgivanden, som för ändamålet kunna synas lämpliga.

7 §.

Det bör vara en var av de tvistande angeläget att, i den mån sådant erfordras för att bereda förlikningsmannen tillförlitlig grund för tvistens bedömning, på anhållan av förlikningsmannen giva honom del av räkenskaper och andra handlingar samt meddela statistiska och andra uppgifter, varöver de tvistande förfoga, ävensom hålla vederbörande arbetsplatser för förlikningsmannen tillgängliga. Den som, enligt vad nu är sagt, går förlikningsman tillhanda äger att, i den omfattning han finner behövt, göra förbehåll, att vad förlikningsmannen på sådant sätt erfar ej må av denne yppas.

8 §.

Kan icke vid förhandlingarna inför förlikningsmannen enighet vinnas, må han uppmana de tvistande att låta tvisten avgöras av skiljenämnd eller skiljedomare eller att eljest lämna uppdrag åt en eller flera personer, vilkas utlåtande de tvistande utfästa sig att efterkomma, att, efter prövning, om och i vilken mån de från ena eller andra sidan framkomna påståendena må vara befogade och på vilket sätt följaktligen den föreliggande tvisten rättast bör lösas, såsom skiljemän skilja de tvistande emellan.

I händelse uppmaning i sistnämnda syfte efterkommes av parterna, bör förlikningsman, i den mån så befinnes behövt, lämna sin medverkan för utseende av skiljemän, underrätta dessa om uppdraget samt i övrigt medverka till, att det åsyftade avgörandet må komma till stånd.

Ej må förlikningsman själv åtaga sig skiljemannauppdrag i arbetstvister.

9 §.

Vad i 3 § är stadgat avser icke arbetstvist, som uppstått inom näringsgren, industriell anläggning eller arbetsföretag, där särskild förhandlings-, förliknings- eller skiljenämnd är upprättad, med mindre de

tvistande å ömse sidor påkalla förlikningsmannens mellankomst eller förhållandena göra sannolikt, att den särskilda nämnden icke varder för tvistens biläggande anlita, eller ock förhandling inför sådan nämnd i stadgad ordning ägt rum, utan att uppgörelse vunnits.

Ej heller äga stadgandena i berörda paragraf tillämpning i fråga om tvist, som är anhängig vid den centrala skiljenämnd, varom förmäles i lagen om central skiljenämnd för vissa arbetstvister, eller vilken hänskjutits till lokal skiljedomare, som avses i lagen om lokala skiljedomare i arbetstvister.

10 §.

I fråga om rättsverkan av de tvistandes överenskommelser, utfästelser eller andra beslut under förhandlingar, om vilka i denna lag är sagt, gäller, allt efter beslutens innehåll och det sätt, varpå de tillkommit, vad allmän lag förmår.

11 §.

Berör utbruten tvist, som påkallar förlikningsmans ingripande, även annan förlikningsmans verksamhetsområde, åligger det förlikningsmännen att, så fort ske kan, om tvistens utbrytande ävensom, så vitt möjligt, angående densammas omfattning insända underrättelse till socialstyrelsen, som förordnar en av förlikningsmännen att i tvisten medla eller, där sådant finnes påkallat, hos Konungen anhåller om dylikt förordnande för annan person.

12 §.

Där arbetstvist innebär synnerlig fara för arbetsfreden eller sådant eljest prövas påkallat, äger Konungen uppdraga åt sakkunniga och erfarna personer att i egenskap av särskild förlikningskommission, jämte vederbörande förlikningsman eller, där han finnes icke lämpligen kunna taga befattning med arbetstvisten, i hans ställe medla i densamma.

Sådant uppdrag må även lämnas särskild person.

13 §.

Förlikningsman skall föra dagbok angående vad som förefaller i de tvister, med vilka han tager befattning. Överenskommelser, utfästelser eller andra beslut av de tvistande skola i nämnda dagbok fullständigt intagas eller densamma biläggas.

Förlikningsman skall inom tre månader efter varje kalenderårs utgång till socialstyrelsen insända berättelse om sin verksamhet under året samt om förloppet av de tvister, som under detsamma handlagts.

Berättelsen skall genom socialstyrelsens försorg befordras till trycket.

14 §.

Närmare föreskrifter rörande förlikningsmännens verksamhet meddelas av Konungen,

15 §.

Angående ersättning till förlikningsman och sådan opartisk ordförande, om vilken i 2 § sägs, gälla vad Konungen därom stadgar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920, då lagen den 31 december 1906 angående medling i arbetstvister upphör att gälla.

Bilaga B.

Förslag

till

Lag

om central skiljenämnd för vissa arbetstvister.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För slitande av sådana arbetstvister, varom här nedan sägs, skall finnas en central skiljenämnd.

2 §.

Den centrala skiljenämnden består av sju ledamöter.

Tre av ledamöterna förordnas av Konungen för en tid av två år i sänder bland personer, som icke kunna anses företräda arbetsgivar- eller arbetarintressen, och utser Konungen en av dessa ledamöter till nämndens ordförande samt en till ställföreträdare för denne. Minst en av de utav Konungen förordnade ledamöterna skall vara lagkunnig man, vilken fullgjort vad författningarna föreskriva om dem, som må nyttjas uti domarämbeten.

Övriga fyra ledamöter utses för ett år i sänder, två av svenska arbetsgivarföreningarnas förtroenderåd och två av landsorganisationens representantskap. För dessa fyra ledamöter utses i enahanda ordning dubbelt så många suppleanter.

Avgår ledamot eller suppleant, utses annan ledamot eller suppleant för återstående delen av den tid, för vilken den avgångne varit utsedd.

Skiljenämnden skall hava sitt säte i Stockholm.

3 §.

Den centrala skiljenämnden äger upptaga till avgörande fråga om kollektivavtals rätta innebörd och tillämpning, därest enligt bestämmelse i avtalet eller eljest genom överenskommelse mellan parterna eller andra vederbörande sådan fråga hänskjutits till nämnden.

Ej må fråga, som nu är sagd, av nämnden upptagas, där skiljeavtalet innefattar rätt för parterna att klandra skiljedomen eller tvist angående frågan redan är vid domstol anhängig.

4 §.

Den centrala skiljenämnden äger helt eller delvis avvisa till densamma hänskjuten fråga, då nämnden med hänsyn till frågans begränsade betydelse eller eljest finner densamma lämpligen böra handläggas av lokal skiljedomare eller i annan ordning, så ock då nämnden anser betryggande garantier icke förefinnas för avkunnad skiljedoms efterlevande.

5 §.

Till utredning av fråga, som av den centrala skiljenämnden handlägges, äger nämnden låta vid allmän underrätt höra vittnen och sakkunniga. Finner nämnden sådan åtgärd nödig, äger nämnden därom göra framställning hos den underrätt, inom vars område den, som skall höras, har sitt hemvist eller någon tid uppehåller sig, och varde denne genom rättens eller domarens försorg till rätten kallad. Rätten äger tillägga vittne och sakkunnig ersättning med vad som prövas skäligt. Sedan förhöret hållits, skall rätten tillställa skiljenämnden protokoll däröver.

6 §.

Kostnaderna för förhör, som i 5 § sägs, bestridas av allmänna medel.

Skiljenämndens beslut meddelas avgiftsfritt.

7 §.

Den centrala skiljenämnden är beslutför, när fem ledamöter deltaga i avgörandet.

Vid besluts fattande skola ordföranden eller hans suppleant samt lika antal representanter för arbetsgivare och arbetare närvara.

8 §.

I övrigt skall i avseende å den centrala skiljenämnden och dess verksamhet vad i lagen om skiljemän är stadgat äga motsvarande tillämpning, i den mån ej andra bestämmelser varda av Konungen meddelade.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920.

*Bilaga C.***Förslag**

till

Lag**om lokala skiljedomare i arbetstvister.**

Härigenom förordnas som följer:

Konungen äger, i mån av behov, efter framställning av kommuner eller eljest, förordna särskilda personer att på anmodan av parter eller andra vederbörande var för sig avgöra arbetstvister, som av parterna hänskjutits till skiljedom, eller såsom opartiska ordförande i skiljenämnder deltaga i dylika tvisters slitande.

Lokala skiljedomare, som här avses, skola hava fullgjort vad författningarna föreskriva om dem, som må nyttjas uti domarämbeten.

I övrigt skall i avseende å dessa skiljedomare och deras verksamhet vad i lagen om skiljemän är stadgat äga motsvarande tillämpning, i den mån ej andra bestämmelser varda av Konungen meddelade.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd måndagen den 16 februari 1920.

Närvarande:

Justitieråden *Améen,*
friherre *Leijonhufvud,*
Edelstam,
Regeringsrådet *Linnér.*

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 30 januari 1920, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till *lag om medling i arbetstvister, lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister* samt *lag om lokala skiljedomare i arbetstvister.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen Ragnar von Koch.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden.

Förslaget till lag om medling i arbetstvister.

Justitierådet friherre *Leijonhufvud:*

Bestämmelsen i 4 § första stycket om sättet för de tvistandes kallande inför förlikningsmannen är hämtad ur tidigare lagförslag i ämnet. I de första av dessa förslag var emellertid åt kallelsen förlänad en vittgående rättsverkan; sedan kallelsen ågått var de tvistande vid äventyr av skadeståndsskyldighet förbjudet att vidtaga eller utvidga arbetsinställelse. Det krävdes då något fastare former för kallandet. Enligt förevarande förslag ålägges det visserligen de tvistande att hörsamma

kallelse, men någon rättslig påföljd av underlåtenheten därav stadgas icke. Vid sådant förhållande synes omförmälda bestämmelse mindre nödig; den giver ock intryck av en viss formalism, som i detta sammanhang torde så långt möjligt böra undvikas. Det lär ej heller någonsin hittills hava inträffat, ehuru föreskrift om sättet för kallelsens delgivande saknats, att någon part förnekat delfåendet därav, under vilken form den ock givits. Bestämmelsen torde därför böra utgå.

Såsom nyss nämnts skola parterna hava en, visserligen icke rättsligt uttvingbar, förpliktelse att hörsamma förlikningsmans kallelse till förhandling. Det har dock ansetts icke böra under alla förhållanden tillkomma förlikningsmannen att när som helst på detta sätt utöva ett visst tvång mot parterna. På den grund har i 5 § förbjudits honom att utfärda vidare kallelse då, efter det förhandling ägt rum, de tvistande å ömse sidor tillkännagivit, att de anse vidare förhandling utsiktslös; sedermera äger förlikningsmannen endast inbjuda parterna till nya förhandlingar, och denna inbjudan innebär icke något krav på de tvistande att efterkomma densamma. Ifrågavarande inskränkning i förlikningsmannens befogenhet gäller emellertid icke, då arbetsinställelse är för handen. Detta undantag sammanhänger också i någon mån med omförmälda, i tidigare förslag stadgade rättsverkan av kallelsen; man ansåg det vara angeläget att kunna genom förlikningsmannens ingripande hindra stridens utvidgning. Även har såsom skäl därför anförts, att eljest under pågående arbetsinställelse vardera parten skulle tveka att efterkomma en uppmaning till förhandling, enär villighet därtill skulle av motparten kunna tolkas såsom utslag av en känsla av underlägsenhet i striden. Det förefaller sannolikt, att sistnämnda synpunkt numera äger ringa betydelse; vanan vid förhandlingar och medlingsväsendets utveckling torde hava medfört, att berörda åskådningssätt icke vidare gör sig gällande i någon högre grad. Och det synes vara en viss fara för medlingsinstitutionen förbunden med förlikningsmannens rätt att under pågående arbetsinställelse även då parterna avvisat vidare förhandling kalla dem därtill. Då man icke vill låta någon påföljd inträda vid bristande hörsamhet, ligger den farhågan nära till hands, att i en dylik situation en eller annan part, trots det moraliska tvång lagen velat pålägga honom, vägrar att följa kallelsen. Skulle sådant inträffa annat än rent undantagsvis, bleve lätt respekten för lagens bud satt på spel. Försiktigheten synes därför bjuda att låta omförmälda undantag från förbudet mot vidare kallande av de tvistande falla.

Slutligen må erinras, att i de redan berörda tidigare förslagen den regel, som i nu förevarande förslag återfinnes i 9 § och varigenom för-

likningsmannen i allmänhet förklaras oberättigad att ingripa i tvist, som uppstått inom näringsgren, industriell anläggning eller arbetsföretag, där särskild förhandlings-, förliknings- eller skiljenämnd är upprättad, var kompletterad därhän, att förlikningsmannen skulle vara obehörig endast om sådan förhandlings- eller förlikningsnämnd stod under opartisk ledning. Det ansågs nödigt att erhålla garanti för, att i varje fall en medling eller förhandling av verklig betydelse skulle kunna komma till stånd. Huruvida förhållandena numera ändrat sig så, att dylika privata nämnder i regel stå under opartisk ledning och således nyssnämnda tillägg till lagen är obehövt, framgår ej av tillgängliga upplysningar. Är så ej fallet, synes önskligt, att tillägget upptages i förslaget.

Förslaget till lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister.

Justitieråden *Améen*, friherre *Leijonhufvud* och *Edelstam*:

Med förslaget till lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister åsyftas att få till stånd en fast, av staten organiserad skiljenämnd för avgörande av vissa rättstvister, som härflyta ur ingångna kollektivavtal. Då man sökt undvika att samtidigt ens i någon mån lagligen reglera kollektivavtalet och dess rättsverkningar, uppkomma därav vissa svårigheter. Den uppdragna gränsen för skiljenämndens kompetensområde har blivit tämligen obestämd. Redan saknaden av en definition å kollektivavtalet kan uppenbarligen föranleda olika meningar huruvida i ett givet fall ett dylikt avtal föreligger eller icke. Olägenheten därav torde dock praktiskt taget vara mindre betydande. Med ledning av hittillsvarande praxis beträffande avtal av förevarande beskaffenhet mellan de egentliga kroppsarbetarna och deras arbetsgivare, varom nu huvudsakligen är fråga, samt tidigare lagstiftningsförsök på området läser uppfattningen i berörda ämne numera vara så pass stadgad, att endast i undantagsfall meningsskiljaktigheter böra befaras.

Något svårare synes vara att komma till rätta med en annan fråga. I 3 § av lagförslaget stadgas, att skiljenämnden skall äga att upptaga tvist om kollektivavtals rätta innebörd och tillämpning, därest enligt bestämmelse i avtalet eller eljest genom överenskommelse mellan parterna eller andra vederbörande tvisten hänskjutits till nämnden. Vid denna något svävande avfattning stannar man lätt i tvekan beträffande spörsmålen, vilka slag av tvister höra under nämndens avgörande, huru

långt nämndens eventuella befogenhet i fråga om ådömandet av påföljder för avtalsbrott sträcker sig samt framför allt när en tvist skall anses vara hänskjuten till nämnden av rätta vederbörande, spörsmål vilka i väsentlig mån sammanhånga med frågan om kollektivavtalets rättsverkningar.

Enligt förslaget skall nu i de delar, som däri ej särskilt reglerats, i avseende å skiljenämnden och dess verksamhet den allmänna skiljemannalagen äga tillämpning. Därav och av vad utsokningslagen innehåller om verkställighet av skiljedom följer, att såväl domstol som exekutiv myndighet — i båda fallen i sista hand högsta domstolen — kunna få direkt pröva, ej mindre huruvida nämnden iakttagit vissa föreskrifter av processuell natur än även huruvida den i ett eller annat avseende överskridit sitt uppdrag, d. v. s. gått utöver den gräns, som för dess ingripande uppdragits av såväl parterna som förevarande lags föreskrifter. Med den ringa ledning, som lagtexten enligt vad förut anförts lämnar i sistberörda hänseende, och då därjämte i regel en mycket allmänt hållen avfattning plägar i kollektivavtalen givas åt skiljedoms-klausulen, torde icke kunna undvikas, att omförmälda myndigheter stundom komma att omfatta en annan åsikt än skiljenämnden beträffande rätta gränsen för dess kompetens och förty nödgas förklara nämndens beslut ogiltigt.

Att konflikter av dylik art skulle vara i hög grad ägnade att verka till förringande av nämndens auktoritet och därmed äventyra förverkligandet av de förhoppningar, man eljest skulle vara befogad att hysa om ett gott resultat av nämndens verksamhet, är uppenbart.

Huru man utan att inlåta sig på en mer eller mindre långt gående laglig reglering av kollektivavtalet skall lämpligast avhjälpa omförmälda olägenhet kan vara tvivelaktigt. Enklarest vore tydligen att inskränka nämndens uppgift till tolkning av kollektivavtal eller således meddelandet av rena principuttalanden samt stadga, att endast de avtalsslutande parterna skulle äga påkalla ett sådant uttalande. Sannolikheten för inträffandet av konflikter av nyss antydd beskaffenhet vore då så ringa, att man ej torde behöva räkna därmed.

Det kan emellertid ifrågasättas huruvida icke lämpligen försök borde göras att öppna möjlighet för skiljenämnden att, i den mån den lyckas tillvinna sig parternas förtroende, kunna, i än vidsträcktare omfattning än genom blotta tolkningar av avtalen, genom sina utslag tillskapa en sedvanerätt på kollektivavtalens område, som kan tjäna till grundval för lagstiftning i ämnet, när tiden därför anses mogen. Så synes kunna ske genom att, med bibehållande i huvudsak av formule-

ringen av 3 §, helt frigöra nämndens verksamhet från beroendet av andra myndigheter, så att nämnden blir i alla avseenden enda instans och giltigheten av dess beslut icke kan i någon ordning komma under omprövning.

Att giva skiljenämnden en så vidsträckt befogenhet som nu ifrågasatts kan måhända synas mindre välbetänkt. De farhågor för maktmissbruk, som detta förslag läser kunna till en början föranleda, torde dock vid närmare granskning visa sig mindre grundade. Med den tilltänkta organisationen av nämnden och särskilt om den ändring därutinnan, varom i det följande kommer att hemställas, varder vidtagen läser man kunna hysa full tillit såväl till nämndens kännedom om laga former och dess förmåga att på ett tillfyllestgörande sätt urskilja gränserna för sin befogenhet som ock till dess benägenhet att noggrant iakttaga dem. Dessutom är att märka, att anlitaandet av nämnden skulle bero av vederbörandes fria vilja. Däri ligger en stark garanti mot att nämnden tillvällar sig domsrätt i frågor, som ej böra tillkomma den, eller eljest ej iakttaga nödig begränsning; skulle det visa sig, att nämnden därutinnan brister, vore snart det förtroende, som kommit densamma till del, förbytt i misstroende, och skiljeavtal, varigenom nämnden insattes som domare, komme ej vidare i fråga. I sakens natur ligger alltså, att nämnden i alla hänseenden måste framgå med den största varsamhet.

För genomförande av det nu angivna systemet synes erforderligt, att i förevarande lagförslag införes ett stadgande att av nämnden meddelad skiljedom skall lända till efterrättelse såsom domstols laga kraft ägande dom samt att i 46 § utsökningslagen mellan dess två stycken infogas ett nytt stycke av innehåll att skiljedom, som meddelats av ifrågavarande skiljenämnd, skall verkställas lika som domstols laga kraft ägande dom.

Emellertid synes vid ett tillstyrkande av denna utväg böra fästas vissa betingelser. Dels torde det juridiska elementet i skiljenämnden böra något förstärkas genom föreskrift att minst två bland de av Konungen utsedda ledamöterna skola vara lagfarna och alltid deltaga i avgörandet. Härav skulle föranledas ändringar i 2 och 7 §§ av förslaget. Dels förefaller det nödigt att från skiljenämndens kompetensområde tydligt avskilja de flesta av de tvister, som hänföra sig till det enskilda arbetsavtalet, även om för tvistens avgörande erfordras tolkning av ett kollektivavtal, från vilket arbetsavtalet hämtat sitt innehåll. Nämnden skulle eljest kunna komma in på åtskilliga rättsfrågor, för vilkas bedömning den ej är ägnad och beträffande vilka den kunde göra gällande en mening, som stode i strid mot den vid domstolarna rådande

uppfattningen. Sådant vore föga lyckligt; det skulle säkerligen även bidra att minska nämndens auktoritet. Genom tillägg till 3 § skulle alltså nämndens kompetens så begränsas, att nämnden ej må äga att upptaga tvist, som rör arbetsavtal, där ej fråga är om påföljd av arbetsinställelse eller därmed jämförlig åtgärd eller avskedande, som förmenas stå i strid mot kollektivavtal.

Vad angår förslaget i övrigt må följande erinras.

Bland tvistefrågor, som det tillkommer skiljenämnden att upptaga, torde böra i 3 § uttryckligen angivas sådana, som avse kollektivavtals giltighet eller bestånd.

Den rättighet, som i 4 § gives skiljenämnden, att helt eller delvis avvisa tvist, som den finner lämpligare böra behandlas i annan ordning, synes icke kunna undvaras. Nämnden äger emellertid uppenbarligen ej, såsom paragrafens avfattning kan synas antyda, att, jämte det den avvisar tvisten, hänvisa densamma till avgörande av viss annan skiljedomare eller på annat angivet sätt. Avvisandet torde i stället böra hava den följden, att skiljeavtalet i den delen förfaller i den mån detsamma ej innehåller annan bestämmelse för sådant fall. Stadgande härom synes böra införas i paragrafen.

Om den förut tillstyrkta ändringen i 7 § ej kommer att äga rum, torde genom jämkning av paragrafen böra sörjas för, att en lagfaren ledamot alltid kommer att deltaga i tvistefrågas avgörande, varjämte för varje händelse bör stadgas, att nämnden är beslutför endast med ett udda antal ledamöter, 5 eller 7.

Den i 8 § givna hänvisningen till allmänna skiljemannalagen torde böra utgå. I åtskilliga delar äro de åsyftade bestämmelserna alls icke eller mindre väl lämpade att gälla beträffande ifrågavarande skiljemannaförfarande; de böra därför antingen icke tillämpas eller ock ersättas med bättre avpassade föreskrifter i förevarande lagförslag på sätt nedan angives.

5 § i omförmälda lag synes böra utbytas mot stadgande att skiljenämndens avgörande av tvistefråga må påkallas genom skrift, som skall i händelse skiljeavtalet avser framtida tvist innehålla uppgift på den eller de frågor, om vilka skiljedom äskas, samt ingivas till nämndens ordförande, som har att å skriften teckna uppgift om tid och plats för nämndens sammanträde, som av honom utsättes, ävensom uppmaning till parterna att då komma tillstädes eller dessförinnan till ordföranden ingiva skriftliga yttranden och därvid bifoga de handlingar, som de önska åberopa. Hava ej båda parterna gjort ansökan om tvistens upptagande, skall det åligga sökanden att bevisligen tillställa motparten

skriften med därå tecknad resolution. Då det knappast lär inträffa, att skiljeavtal av den beskaffenhet, varom här är fråga, ingås annat än skriftligen, lär detta fall ej behöva, såsom i berörda paragraf skett, beaktas.

Det förefaller föga lämpligt, att överexekutor skall, såsom vid tillämpning av 11 § i nämnda lag varder fallet, kunna påverka proceduren vid skiljenämnden liksom att parterna må äga att föreskriva nämnden viss tid, inom vilken dess dom skall vara meddelad. Då det å andra sidan ej heller kan befaras, att nämnden skall obehörigen draga ut på tiden, synas bestämmelserna i 11 § kunna umbäras, varigenom 11 a § jämväl blir överflödig.

För att skiljenämndens dom må erhålla tillbörlig auktoritet lär vara nödigt kräva, att sådan ej må givas därest icke mer än halva antalet av de röstande äro ense om en mening; ernås ej sådan pluralitet, torde skiljeavtalet få anses förfallet. Stadgande i sådan riktning bör alltså ersätta 12 §.

Med hänsyn till angelägenheten av att nämndens beslut finnas samlade och lätt tillgängliga torde 13 § lämpligen ersättas med föreskrift att den underskrivna domen skall av ordföranden förvaras och att till parterna skola utgivas expeditioner, vilka av ordföranden ensam under-tecknas. Därest, såsom synes tillrådligt i händelse skiljenämndens befogenhet gestaltas på sätt förut tillstyrkts, i förslaget upptages stadgande att även de icke av Konungen utsedda ledamöterna äro underkastade ämbetsmannansvar, kan vad i 13 § föreskrives för det fall att någon vägrar sin underskrift å domen uteslutas.

Bestämmelsen i 16 § första stycket förefaller att vara obehövlig i förevarande lag. Om skiljenämndens dom likställes med domstols beslut, lär 47 § utsökningslagen bliva därå tillämplig. Stadgandet i andra stycket av berörda 16 § kan då ersättas med ett medgivande för skiljenämnden att giva förklaring av dom, som av densamma meddelats, då så finnes erforderligt.

Om vad nu föreslagits vinner avseende, skulle av de paragrafer i skiljemannalagen, vilkas tillämpning kan ifrågakomma, endast återstå 4 och 10 §§. Vid sådant förhållande och då dessa paragrafer ej äro i sin helhet tillämpliga, hemställes, att motsvarighet till dem i erforderliga delar även införas i förevarande förslag. Det kan ifrågasättas huruvida icke i stället för jävsbestämmelserna i 4 § lämpligen borde upptagas de föreskrifter, som i 9 § 2 och 3 mom. av lagen om arbetstidens begränsning givits beträffande behörighet att vara ledamot av arbetsrådet och om jäv mot sådan ledamot.

Skall 8 § i förslaget bibehållas, synes vad däri sägs om rätt för Konungen att stadga avvikelser från skiljemannalagens bestämmelser böra uteslutas. I den mån dessa bestämmelser, som ansetts vara av beskaffenhet att böra meddelas i allmän lag, finnas ägnade att här tillämpas, bör det ej tillkomma Konungen att ändra dem. Däremot kunna måhända erfordras föreskrifter om skiljenämndens verksamhet utöver vad i lag stadgas, och dessa tillhör det Konungen att meddela. Erinran härom torde böra i stället inflyta i förslaget.

Regeringsrådet *Linnér*:

Om kollektivavtalen komma att bibehålla den betydelse, de uppnått under den hittillsvarande utvecklingen, och sålunda även för framtiden bilda ett viktigt led i det ekonomiska sammanhanget, är det uppenbarligen önskvärt, att tvister i anledning av dylika avtal lösas på annat sätt än genom strid eller maktspråk. För den lagstiftare, som vill söka draga in sådana tvister eller tolkningsfrågor under en opartisk prövning, synas två vägar öppna sig, antingen att i detalj reglera hela rättsområdet eller att allenast skapa ett offentligt organ, som vid behov ställes till vederbörandes förfogande och som genom sina avgöranden i de särskilda fallen och det förtroende, som därigenom vinnes hos de avtalande organisationerna, så småningom stadgar och utvecklar rättsuppfattningen. Den förra metoden, vilken använts på sina håll i utlandet, lär, såsom t. f. departementschefen anfört, icke för närvarande här hava några utsikter att vinna anslutning. Det återstår då att försöka den senare, på sätt som skett i det föreliggande förslaget. Då sålunda själva kollektivavtalsrätten lämnas utan reglering i lag, riskerar man å ena sidan att få gränsen för den föreslagna nämndens verksamhetsområde alltför svävande och å andra sidan att utesluta vissa rättsförhållanden, vilka rätteligen höra hit. Den senare risken förefaller mig med hänsyn till lagens syfte vara den större. Starka skäl tala ock för sannolikheten att nämnden själv kommer att iakttaga försiktighet vid bedömandet av sin kompetens.

I förhållande till det enskilda arbetsavtalet torde det emellertid, såsom förut inom lagrådet anmärkts, vara nödvändigt att avgränsa nämndens kompetensområde. Ur nyss angivna synpunkter synes detta lämpligast böra ske på det sätt att i 3 § stadgas, att endast de, som slutit kollektivavtalet, må hänskjuta fråga i anledning därav till nämnden. I vad mån vid sådant förhållande det enskilda arbetsavtalet kan komma under nämndens bedömande beror i första hand på nämndens uppfattning om kollektivavtalets tvingande verkan med avseende på det enskilda arbetsavtalet. Dock torde helt visst under alla förhållanden frågor rörande

enskilda arbetsavtal endast i undantagsfall dragas under nämndens prövning och allenast när den föreliggande frågan verkligen representerar ett kollektivt och principiellt intresse, men då bör också nämnden vara behörig att pröva frågan. Såsom exempel på dylika fall må nämnas fråga om viss arbetare bör avlönas efter den ena eller andra i kollektivavtalet upptagna lönetariffen, fråga huruvida viss arbetare skall anses såsom förman eller icke, försåvitt förmansförhållandet är reglerat i kollektivavtalet, fråga huruvida visst förfarande av enskilda arbetare är att betrakta såsom obstruktion och såsom sådan stridande mot kollektivavtalet samt fråga huruvida vissa arbetare efter det arbetsinställelse upphört hava i enlighet med kollektivavtalet erhållit enahanda anställning som före densamma.

Med den av mig nu föreslagna ändringen bortfaller möjligheten för enskild arbetare eller icke avtalsslutande organisation att påkalla nämndens prövning. Betydelsen härav torde dock i regel vara ringa, då de tvister, som kunna lösas genom skiljedom, väl i allmänhet avspelas mellan de avtalsslutande parterna, och överordnade organisationer, därest sådana förekomma, alltid hava tillfälle att, bortsett från själva uppträdandet i processen, bistå sina enskilda medlemmar eller underorganisationer.

I övrigt instämmer jag med lagrådets övriga ledamöter.

Förslaget till lag om lokala skiljedomare.

Justitieråden friherre *Leijonhufvud* och *Edelstam* samt regeringsrådet *Linnér*:

Huruvida envar av de enligt den ifrågasatta lagen förordnade skiljedomarna skall hava ett visst lokalt begränsat verksamhetsområde, vilket i så fall torde böra bestämmas av Konungen, framgår ej med tydlighet av lagtexten, och frågan beröres ej heller i t. f. departementschefens yttrande. Är så avsett, torde avfattningen böra jämkas. För detta fall erfordras jämväl, att i förslaget angives, när tvist skall anses tillhöra viss skiljedomares område. I händelse åter det skall stå tvistande parter öppet att anlita vilken av dessa skiljedomare de finna lämpligt, synes beteckningen lokala skiljedomare vara mindre lycklig. Ordet »lokala» torde kunna i rubriken utbytas mot »särskilda» och utgå ur lagtexten. Då avsikten är, att ersättning till de förordnade skall åtminstone delvis utgå av statsmedel, må erinras, att vid meddelandet av bestämmelser om sådan

ersättning bör förebyggas, att onödig kostnad drabbar statsverket genom att parter vända sig till alltför avlägset boende skiljedomare.

Då enligt förslaget utom parterna i en tvist även »andra vederbörande» berättigas att påkalla biträde av ifrågavarande skiljedomare, gäller detta efter orden även då han anmodas att ensam döma. Därvid finnes dock ingen annan än parterna, som kan äga att begära dylikt biträde. Skall skiljedomaren tjänstgöra som ordförande i skiljenämnd, skulle däremot kunna ifrågakomma, att han tillkallades antingen av de utav parterna valda skiljemännen eller av myndighet. Åtnjuter skiljedomaren ej det förtroende, att parterna eller de av dem valda skiljemännen kunnat enas om hans utseende, synes emellertid knappast lämpligt att han anlitas av myndighet, som i sista hand får utöva valrätten. Behörigheten att vända sig till skiljedomaren med begäran att han måtte inträda som ordförande i skiljenämnd bör därför tillkomma endast parterna i tvisten eller av dem valda skiljemän. I enlighet med vad sålunda anförts torde förslaget böra jämkas.

Inom en icke alltför lång tidrymd efter det förordnande som skiljedomare givits lärer böra ånyo komma under omprövning, huruvida den förordnade fortfarande är i åtnjutande av det förtroende eller eljest ådagalagt sådana egenskaper, att förordnandet må fortfa. Det hemställas därför om stadgande att förordnande skall meddelas för viss tid, högst två år.

Ur sista stycket torde böra utgå vad där sägs om rätt för Konungen att meddela från skiljemannalagen avvikande bestämmelser. I detta hänseende hänvisas till vad därutinnan yttrats vid 8 § i förslaget till lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister.

Justitierådet *Améen*:

Den föreslagna lagens uppgift synes vara, icke att tillskapa något nytt slags skiljemannaförfarande för arbetstvister utan allenast att genom ett förordnande av Konungen utmärka vissa personer såsom särskilt lämpliga att, då arbetstvist skall slitas genom skiljedom, av vederbörande i sådant hänseende anlitas. Det kan visserligen förefalla som om lagens tredje stycke avsåge att giva Konungen rätt att med avseende på dessa skiljedomare giva andra civilrättsliga bestämmelser än som innehållas i allmänna skiljemannalagen. Så torde emellertid icke vara meningen, då däri genom de vanliga gränserna mellan civil och administrativ lagstiftning icke skulle iakttagas. Då icke heller några kompletterande bestämmelser synas erforderliga — skiljemannaförfarandet förändrar ju icke karaktär

därför att till skiljeman valts av Konungen föreslagen person i stället för en annan — torde sista stycket böra utgå eller omformuleras, så att därav framgår att, om den lokala skiljedomaren anlitas, hans ställning icke blir annan än den, som tillkommer skiljeman enligt allmänna skiljemannalagen.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
 Statsråden PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 UNDÉN,
 THORSSON.
 OLSSON.

T. f. chefen för civildepartementet, statsrådet Löfgren anmälde lagrådets den 16 februari 1920 avgivna utlåtande över de den 30 januari 1920 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) lag om medling i arbetstvister,
- 2) lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister samt
- 3) lag om lokala skiljedomare i arbetstvister.

Härvid anförde föredraganden:

Förslaget
till lag om
medling i
arbets-
tvister.

Förslaget till lag om medling i arbetstvister har icke inom lagrådet gjorts till föremål för anmärkningar i vidare mån än att en ledamot framställt vissa erinringar mot 4, 5 och 9 §§ i förslaget. Vad sålunda anförts torde emellertid icke böra föranleda ändringar i detsamma.

Förslaget
till lag om
central
skiljenämnd
för vissa
arbets-
tvister.

Vad härefter angår förslaget till lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister, hava lagrådets ledamöter icke haft någon principiell invändning mot detsamma. Däremot hava inom lagrådet ifrågasatts

vissa ändringar i förslaget i fråga huvudsakligen i syfte att tydligare avgränsa den föreslagna skiljenämndens kompetensområde samt att i själva lagen bestämma, i vilka avseenden eljest gällande grundsatser angående skiljedomsförfarande skola tillämpas å den centrala skiljenämnden och dess verksamhet.

Lagrådet har framhållit att, jämlikt den allmänna skiljemannalagens och utsökningslagens föreskrifter om verkställighet av skiljedom, såväl domstol som exekutiv myndighet kunna få direkt pröva, huruvida nämnden iakttagit vissa föreskrifter av processuell natur samt huruvida den i ett eller annat avseende överskridit sitt uppdrag. Det skulle härigenom kunna inträffa, att omförmälda myndigheter nödgades förklara nämndens beslut ogiltigt, vilket skulle vara ägnat att förringa nämndens auktoritet. Ehuru jag icke anser denna invändning böra tillmätas större praktisk betydelse, så mycket mindre som det hittills näppeligen inträffat, att av nu befintliga skiljenämnder avkunnade skiljedomar rörande tolkning av kollektivavtal dragits under domstols prövning, hyser jag icke någon betänklighet mot att, såsom lagrådet föreslagit, föreskrift meddelas därom, att giltigheten av skiljenämndens beslut icke må i någon ordning komma under omprövning. En bestämmelse av denna innebörd torde, såsom lagrådet förordar, kunna erhålla den form, att av nämnden meddelad skiljedom skall lända till efterrättelse såsom domstols laga kraft ägande dom. Däremot kan jag icke biträda lagrådets uppfattning, att en dylik ändring kräver en förstärkning av det juridiska elementet i skiljenämnden i annan mån än att uttrycklig bestämmelse införes till tryggande därav, att vid besluts fattande alltid en lagkunnig ledamot är närvarande, varjämte, såsom lagrådet i sammanhang härmed hemställt, föreskrift bör meddelas om att nämnden är beslutför endast med udda antal ledamöter. Jag finner det vidare icke erforderligt att genom uttryckligt stadgande från skiljenämndens kompetensområde avskilja vissa av de tvister, som hänföra sig till det enskilda arbetsavtalet. Tre av lagrådets ledamöter hava i sådant avseende föreslagit ett tillägg till 3 § i det remitterade förslaget av innehåll, att nämnden ej må äga att upptaga tvist, som rör arbetsavtal, där ej fråga är om påföljd av arbetsinställelse eller därmed jämförlig åtgärd eller avskedande, som förmenas stå i strid med kollektivavtal. Ett sådant tillägg synes mig snarare ägnat att framkalla osäkerhet om den riktiga avgränsningen av skiljenämndens kompetensområde, sådant detta är bestämt genom stadgandet, att nämnden äger upptaga fråga om *kollektivavtals* rätta innebörd och tillämpning. I överensstämmelse med vad en av lagrådets ledamöter föreslagit, har jag i stället låtit vidtaga den ändring i 3 § i

det remitterade förslaget, att endast de, som slutit kollektivavtal, må hänskjuta fråga i anledning därav till nämnden.

En uttrycklig bestämmelse, att skiljenämnden äger upptaga frågor, som avse kollektivavtals giltighet eller bestånd, varom lagrådet hemställt, synes mig obehörlig, enär av ordalagen ändock torde fullt tydligt framgå, att dessa tvister falla inom nämndens kompetensområde.

I enlighet med lagrådets hemställan hava i förslaget inarbetats bestämmelser rörande jäv mot skiljenämndens ledamöter samt angående förfarandet inför nämnden m. m., varigenom hänvisningen till skiljemannalagen kunnat utgå. Därvid har det emellertid synts mig obehörligt att i lagen införa någon motsvarighet till 10 § skiljemannalagen. Vidare har jag ansett mindre lämpligt att, på sätt lagrådet i detta sammanhang ifrågasatt, i lagen inarbeta stadgande därom, att även de icke av Konungen utsedda ledamöterna äro underkastade ämbetsmannaansvar. Även utan dylikt stadgande lärer föreskrift för det fall, att någon av nämndens ledamöter vägrar sin underskrift å domen, kunna utan olägenhet undvaras.

På lagrådets förslag har en redaktionell ändring vidtagits i 4 § i det remitterade förslaget och stadgande införts i motsvarande lagrum (3 §), att nämndens avvisande av till densamma hänskjuten tvistefråga har till följd, att skiljeavtalet i den delen förfaller, där ej annan utväg för tvistens slitande genom skiljedom finnes anvisad i skiljeavtalet.

De av mig förordade ändringarna i det remitterade förslaget hava föranlett att, jämte det åtskilliga nya paragrafer tillagts, de hittillsvarande paragrafernas ordningsföljd delvis omkastats.

I enlighet med vad lagrådet anfört synes slutligen böra i 46 § utsökningsslagen införas stadgande om att skiljedom, som meddelats av nämnden, skall verkställas lika som domstols laga kraft ägande dom. Då emellertid utsökningsslagen tillhör justitiedepartementets lagstiftningsområde, kommer jag senare i dag att i egenskap av chef för justitiedepartementet framlägga förslag om sådan ändring av nämnda lag, som nyss sagts.

**Förslaget
till lag om
lokala
skilje-
domare.**

Icke heller mot det remitterade förslaget till lag om lokala skiljedomare i arbetstvister har lagrådet riktat erinringar av principiell innebörd. Däremot har inom lagrådet hemställts om vissa mindre jämkningar i detta förslag. I enlighet med vad tre av lagrådets ledamöter i sådant avseende alternativt hemställt har ordet »lokala» i lagens rubrik utbytt mot »särskilda» och uteslutits ur lagtexten. Vidare har, jämväl i överensstämmelse med vad nämnda ledamöter föreslagit, ändring vid-

tagits i avseende å föreskriften om vilka, som äga påkalla skiljedomares biträde, varjämte bestämmelse införts om, att förordnande av skiljedomare skall avse viss tid, högst två år. Slutligen har stadgandet om befogenhet för Konungen att meddela bestämmelser i avseende å skiljedomarne och deras verksamhet underkastats redaktionell jämkning.

Utöver vad i det föregående anförts hava de ifrågavarande tre lagförslagen undergått smärre formella jämkningar.

Frågan om de kostnader, som äga samband med föreliggande lagförslag, torde jag inom kort bliva i tillfälle att förelägga Kungl. Maj:t.

Föredraganden uppläste härefter i enlighet med förestående anförande avfattade förslag till

- 1) lag om medling i arbetstvister,
- 2) lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister samt
- 3) lag om särskilda skiljedomare i arbetstvister;

och hemställde föredraganden, att förslagen måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Edw. Wetterling.

